

Kuran’da “yemesi haram olan gıdalar” konusunu araştırırken, genel kabul gören anlayış ile ilgili ayetleri bağlamları ile birlikte okuyunca, tam yerine oturmayan noktalar, cevaplanması gereken sorular tespit ettim. Bu konuda beni aydınlatıcı bir metne de henüz rastlamadım. Bu sebeple oraya bir hipotez koyarak ve biliyor olduğumu sandıklarımı unutarak ilgili ayetleri okumaya ve notlar çıkarmaya karar verdim.

Hipotezim:

Amacı “yemesi yasak olan gıdalar” olmayan ayetler, sanki bu amaca yönelikmiş gibi okunmuş ve ayetler bağlamından kopartılarak bu amaca hizmet edecek şekilde yeniden anlamlandırılmış.

“Nasıl yani Kuran’da hiçbir gıda yasaklanmamış mı, öyle şey mi olur” diyeceklere cevabım: Siz falan ünlü siyaset bilimcinin mesela “toplumların çöküş nedenleri ve çıkış yolları” isimli kitabına “nasıl ya portakal yemenin sağlığınıza faydaları/zararları konusu işlenmemiş bu kitap eksik” diyor musunuz? Belki de Kur’an daha üst seviyeden sosyopolitik/sosyoekonomik/ahlaki açıdan konuları anlatıyor ve kitabın konusu bu değil. Belki de Kitaptan sürekli “geç o konuları madem bu kitap Tanrı’dan neleri yemek yasak” diye soruldu ve asıl meseleye mevzu hiç getirilmedi.

2021’in son yazısında “2022’de yoğun olarak Kuran çalışma notlarıma yer vereceğim demiştim ve 2022’nin ilk çalışma notu, Musa peygamberin kıssası üzerine idi. O çalışma devam ederken, ilginç bir şekilde “yemesi yasak olanlar” konusu ile Musa peygamber ve toplumu konusu birleşti. Hipotezimi Musa peygamberi’in kıssası özelinde tekrar ifade edebilirim:

Musa Peygamber’in toplumu öyle yanlışlar yaptılar ki bu onların toplumsal bir çöküşe sürüklenmelerine yol açtı; toplumlarının bazı işlevlerinin yitimi ile karşılığını aldılar. Ne var ki, devam eden süreçte toplumun ileri gelen din adamları bu gerçeği ört-bas etmek için yine “din” den medet umdular ve meseleyi “yemesi yasak gıdalar” eksenine indirgediler. Kur’an bu çarpık anlayışı düzeltmek ve Tevrat’ta yazanların aslını bildirmek üzere geldi. Ancak “din”in kitleler üzerindeki ikna edici ve yönlendirici tesirinin elden bırakmak istemeyen bazı

“din adamı” sınıfı, yine konuyu tekrar “yemesi yasak gıdalar” ekseninde tartışmaya çalıştı. Birçok başka meselede yapıldığı gibi.

Bu bir hipotez. Yani ispatlanmamış. Bir sorgulama. Notlarımı açık seçik ortaya koymalıyım ki, konuya ilgi duyanlar da yararlansın ve birlikte daha hızlı yol alalım.

Başlamadan “Oho! Kuran’dan falan gıdanın haramlığını da çıkarın, bükün keyfinize göre Kuran’ı diyeceklerle şunu söyleyeyim. Edip Yüksel’in namazda şekil şartlarına takılanlara bir örneği var: Allah size namaz kılın diyor siz “elimi nereye bağlayayım, göbeğe mi koyayım, yana mı salayım..gibi bir sürü soru getiriyorsunuz, Allah kılın diyor ve şekil şartı getirmemiş kılın...” Ben de bu örneği genişleterek diyorum ki “Allah yeryüzünde ıslah edicilerim diyerek fesat çıkaranlara uymayın, şeytanın adımlarını izlemeyin, bana uyun, kalıcı ve yararlı işler yapın”; diyor, siz ise “hiç sorgulamadan 3-5-10... iğne oluyorsunuz, GDO’lu gıdaları löp löp mideye indiriyorsunuz, eskiden yoktu nereden çıktı bu kadar SMA’lı bebek acaba yediğimizde içtiğimizde sıkıntı mı var demiyorsunuz, metaverse’ten nasıl arsa alırım, hangi platform daha karlı bitcoin veriyor’un peşine düşüyorsunuz, dövizde endeksli vadeli hesap açmak mı döviz mi sorusuyla meşgul oluyorsunuz, hayatınız sürekli ve hızlı bir şekilde başkalarının eliyle şekilleniyor bunu hiç dert etmiyorsunuz, sonra da “Allah ne demiş, hangi gıda harammış.. vb.” meselelerde kılı kırk yarıyorsunuz.

İncelemeye “En’am Suresi”nden başlıyorum. Çünkü önce “En’am” kavramının tam olarak ne olduğunu ortaya koymak gerekiyor. Ama onun öncesinde sureye genel olarak bakalım.

Ayet1. Övgü, gökleri ve yeri yaratan, karanlığı ve ışığı var eden ALLAH’a yaraşır. Buna rağmen, inkarcılar Rab’lerini başkalarıyla denk tutuyor.

Not: En’am Suresi bu ilk ayetteki konuyu işliyor diyebiliriz. Fakat hemen bu ilk ayette bile çevirilerde dikkat edilmemiş bir nokta tespit ettim.

10 **summe**
11 **ellezine**
12 **keferu**

yine de
kimseler
inkar eden(ler)

كفر

13 **birabbihim**
14 **yea'dilune**

Rablerine
denkler tutuyorlar

رب
عدل

14. numaralı kelime “ADL” kavramı. Adalet, adil buradan geliyor. Kuranda “ortak koşma, , eş tutma, eş koşma (şirk) ” olarak çevrilecek kelimeler mevcut. Bu ayette farklı bir kelime kullanılmış. Farklı bir kelime var ise bu farkın, ince nüansın ilerideki okumalarda hatırdan tutulması gerekir.

Buraya Suredeki tüm ayetleri tek tek yazmayacağım. Ama konuyu araştıran herkesin 118. Ayete kadar bir bütün olarak okumasını öneririm. 118’e kadar esasında tüm konu “Allah’ın ayetlerine iman (güven) ve insanların türlü bahanelerle buna karşı çıkması.

112. [Böylece biz, her peygambere insan ve cin şeytanlarını düşman kıldık. \(Bunlar\), aldatmak için birbirlerine yaldızlı sözler fısıldarlar. Rabbin dileseydi onu da yapamazlardı. Artık onları uydurdukları şeylerle başbaşa bırak.](#)
[113. Âhirete inanmayanların kalpleri ona \(yaldızlı söze\) kansın, ondan hoşlansınlar ve işledikleri suçu işlemeye devam etsinler diye \(böyle yaparlar\).](#)
[114. \(De ki\): Allah’dan başka bir hakem mi arayacağım? Halbuki size Kitab’ı açık olarak indiren O’dur. Kendilerine kitap verdiğimiz kimseler, Kur’an’ın gerçekten Rabbin tarafından indirilmiş olduğunu bilirler. Sakın şüpheyeye düşenlerden olma!](#)
[115. Rabbinin sözü, doğruluk ve adalet bakımından tamamlanmıştır. O’nun sözlerini değiştirecek kimse yoktur. O işitendir, bilendir.](#)
[116. Yeryüzünde bulunanların çoğuna uyacak olursan, seni Allah’ın yolundan saptırırlar. Onlar zandan başka bir şeye tâbi olmaz, yalandan başka söz de söylemezler.](#)
[117. Muhakkak ki senin Rabbin, evet O, kendi yolundan sapanı en iyi bilendir. O, doğru yolda gidenleri de iyi bilendir.](#)

1	fekulu	o halde yeyiniz	اكل
2	mimma	(hayvan)lardan	
3	zukira	anılan	ذكر
4	ismu	adı	سمو
5	llahi	Allah'ın	
6	aleyhi	üzerine	
7	in	eğer	
8	kuntum	siz	كون
9	biayatihi	O'nun ayetlerine	اي
10	mu'minine	inaniyorsanız	امن

118'e kadar kopmadan çeşitli yönleri ile bir konu bütünlüğü anlatılıyor. 118 "o halde yiyiniz..." diyerek konuyu "gıda" konusuna mı getiriyor?

2. nolu yerde "hayvanlardan" bir ekleme. Orada hayvan kelimesi yok.
3. no'lu "ekele" kelimesi, mutlaka "gıda yemek" anlamına gelmiyor. Tam doğru Türkçe karşılığı olmasa da "yararlanın" anlamı da var. Nasıl ki "din günü, ahiret günü" denildiğinde "gün" kelimesinin birincil sözlük anlamının ne olduğunu biliyor ve fakat "din günündeki gün'ün" neyi kastettiğini anlıyorsak, "ekele (yemek) fillini gördüğümüz yerlerde ağırlıklı olarak gıda şartı koymak neden?

Peki o halde "Allah'ın ismi anılı şeylerden yiyiniz" ne demek?

118'den 122'ye kadar bu konu tartışılıyor. 122-135 arası genel konu bütünlüğüne geri dönülüyor.(Benim hipotezim konu bütünlüğünden zaten çıkılmadığı yönünde)

136-149 "Yemesi haram gıdalar" konu kapsamında ele alınan ayetler bu arada. Ayet notlarımı diğer yazılarda paylaşacağım. Ancak önce çerçeveyi net olarak çizebilmeye çalışıyorum.

118-122'de girişi yapılan ve 136-149'da yoğun olarak değinilen konu şu ayetlerle noktalanıyor:

150. [De ki: Allah şunu yasak etti, diye şahadet edecek şahitlerinizi getirin! Eğer onlar şahitlik ederlerse, sen onlarla beraber şahitlik etme; âyetlerimizi yalanlayanların](#)

ve ahiret gününe inanmayanların arzularına uyma. Onlar, Rablerine eş tutuyorlar. (yine ya'dilune ifadesini görüyoruz.)

151. De ki: “Gelin, Rabbinizin size neleri haram ettiğini söyleyeyim: O’na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana babaya (valideyni) iyi davranın. Yoksulluk korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin; sizi de onları da biz besliyoruz (rızıklandırıyoruz). Büyük günahların açığına da gizlisine de yaklaşmayın ve ALLAH’ın kutsal saydığı cana haksız yere kıymayın. Bunlar, düşünesiniz diye O’nun size verdiği öğütlerdir.

Öncelikle hipotezin çerçevesini çizdim. Acaba, ayet 151’deki “”Gelin, Rabbinizin size neleri haram ettiğini söyleyeyim” ifadesi, konunun aslında “gıda haramları” ile ilgili olmadığını, asıl konunun 151’de yazan haramlar olup olmadığını ayetleri inceleyerek, notlar çıkararak anlamaya çalışacağım.